

Selvitys Helsingin merialueen saarten roskaantuneisuudesta

Kaupunkiympäristön aineistoja 2019:17

Selvitys Helsingin merialueen saarten roskaantuneisuudesta

Sisällys

1 Johdanto	2
2 Tutkimuskohteiden valinta ja tutkimuksen toteutus	2
3 Tutkitut saaret	5
3.1 Läntinen Käärmeluoto	5
3.2 Koirasaari	7
3.3 Tiirakari	9
3.4 Mäntykari	11
3.5 Viinakupu	13
3.6 Abrahaminluoto	15
3.7 Taulukari	17
3.8 Pitkäluoto	19
3.9 Hattusaari	21
3.10 Pihlajaluoto	23
3.11 Malkasaari	25
3.12 Itäinen Villaluoto	27
3.13 Pohjoinen Villaluoto	29
3.14 Kotiluoto	31
3.15 Läntinen Neitsytsaari	33
3.16 Pikku Niinisaari	35
4 Johtopäätöksiä	37
5 Toimenpide-ehdotuksia	38

1 Johdanto

Helsingin rantojen roskaantuneisuuteen on viime vuosina kiinnitetty erityistä huomiota mm. uudisrakennusalueilla (erityisesti Jätkäsaari) tehtyjen meritäyttöjen seurauksena mereen päätyneiden panoslankojen ym. jätteiden vuoksi. Roskien leviämistä estävistä toimenpiteistä huolimatta jätteitä on kulkeutunut täyttöalueilta runsaasti läheisille rannoille, kuten esimerkiksi Pihlajasaareen. Myös muuta meren tuomaa jätettä kertyy rannoille ja tietyt kasautumapaikat voivat olla hyvinkin roskaantuneita.

Rantojen roskaantuneisuutta on ympäristöpalveluissa kartoitettu melko laajasti mantereeseen ja tieyhteyden päässä olevien saarten ranta-alueilla tehdyillä kierroksilla, mutta kartoitusta ei käytännön syistä ole juurikaan tehty saaristossa eikä varsinkaan niillä saarilla, joille ei ole yleistä vuoroveneyhteyttä. Tämän vuoksi katsottiin aiheelliseksi kartoittaa myös omatoimiseen saapumiseen tarkoitettujen ulkoilusaarten roskaantuneisuutta. Tarkoitus oli selvittää paitsi ns. meriroskan kertymistä saarten rannoille myös käyttäjien aiheuttamaa roskaantumista. Useimmilla ulkoilusaarilla ei ole enää jätehuoltopalveluita, joten kävijöiden tulee viedä jätteensä itse pois. Oletuksena oli, että tämä on saattanut aiheuttaa roskaantumista erityisesti helpoimmin saavutettavissa olevilla saarilla.

Helsingin edustan saaret ovat tärkeitä merilinnuston pesimäpaikkoja ja saarille kertynyt roska voi aiheuttaa linnuille monenlaista haittaa: Jätteitä päätyy lintujen ruoansulatuselimistöön ja linnut voivat takertua kiinni rannoille ajautuneisiin verkkoihin ym.. Saarten virkistyskäytössä roskaantuminen aiheuttaa viihtyisyyden ja luonnontilaisuuden tunteen vähentymistä ja johtaa helposti myös kävijöiden välinpitämättömyyteen: Jos saari on valmiiksi roskainen, ei omissa jätteillä ehkä viitsitä kuljettaa pois.

2 Tutkimuskohteiden valinta ja tutkimuksen toteutus

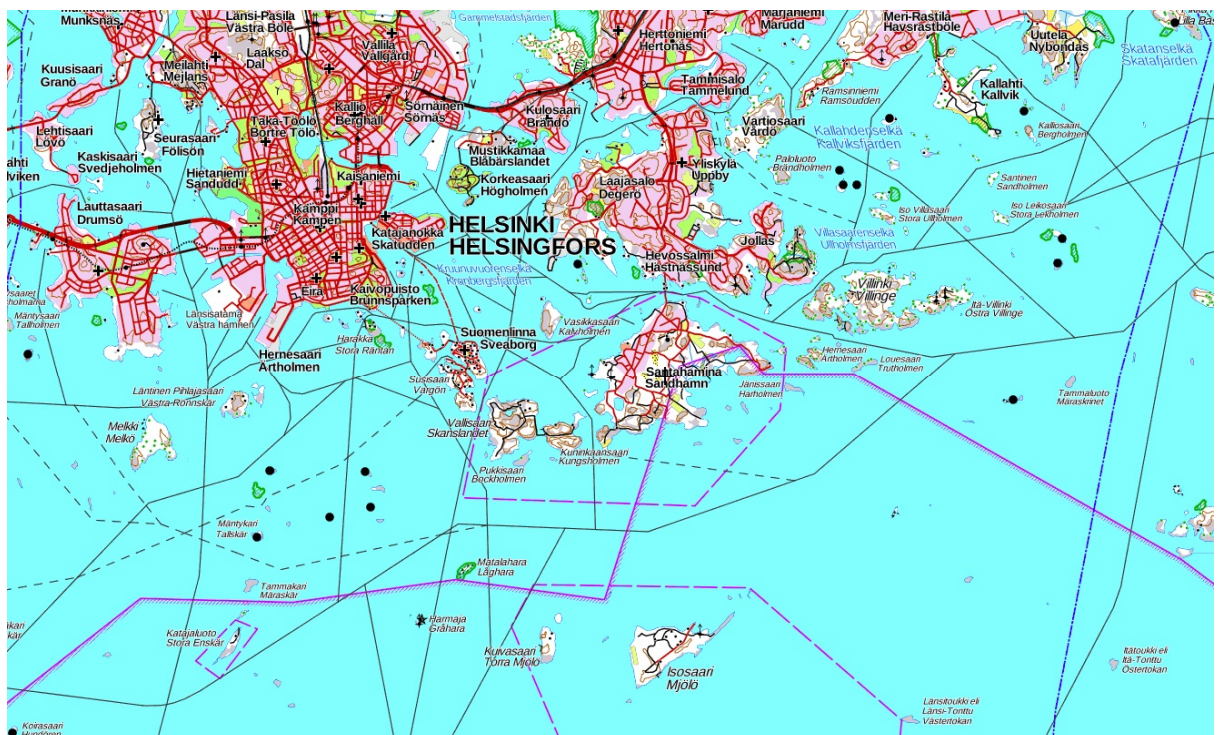
Tutkimukseen valittiin sellaisia saaria, joihin ei ole tieyhteyttä tai julkista vesiliikennettä eli omatoimisen liikkumisen varassa olevia ulkoilusaaria. Kaikki kohteet ovat kokonaan tai osittain Helsingin kaupungin omistamia. Saarilla, joista osa on vuokrattu yksityiseen käyttöön, kartoitus rajautui yleisessä käytössä olevalle alueelle.

Saaret valittiin Helsingin edustan saaristosta, sisälahtien (Seurasaarenselkä-Laajalahti, Vanhankaupunginlahti ja Vartiokylänlahti) saaret jätettiin pois tarkastelusta. Tutkimuksen yksi lähtökohta oli selvittää, miten laajalle alueelle Jätkäsaaren, Kalasataman ja Kruunuvuorenrannan uudisrakentamisalueiden meritäytöistä mereen päässeet panoslanka -ym. jätteet ovat kulkeutuneet. Lisäksi haluttiin selvittää, missä määrin saarissa on sellaisia rantoja tai alueita, joilla on useiden vuosien aikana kertynyttä meren tai käyttäjien tuomaa jätettä. Kolmas selvitettävä asia liittyi saarten kävijöiden aiheuttamaan roskaantumiseen: Tutkimukseen haluttiin ottaa sekä sellaisia saaria, joilla on käyttäjille tarkoitettuja rakennelmia (keittokatos/nuotiopaikka, käymälä) että ulkoilusaaria ilman em. rakenteita.

Tutkittavien saarten tuli edustaa mahdollisimman kattavasti Helsingin alueen saaristoa itä-länsisuunnassa ja myös sisä- ja ulkosaaristoa. Valtaosa kaupungin omistamista ulkoilusaarista sijaitsee kantakaupungin tai Vuosaaren edustalla, minne myös pääosa tutkimukseen valituista saarista sijoittuu. Kantakaupungin edustan useista pienistä saarista / luodoista valittiin topografialtaan mahdollisimman vaihteleva otos, jotta voitiin arvioida saarten rantaviivan ja maaston vaikutuksia meriroskan kertymiseen.

Tutkimukseen valikoitui 17 saarta, joiden sijainti on esitetty kartassa 1. Saaret olivat Läntinen Käärmeluoto, Koirasaari, Tiirakari, Mäntykari, Viinakupu, Abrahaminluoto, Taulukari, Pitkäluoto, Pitkärivi, Hattusaari, Pihlajaluoto, Itäinen Villaluoto, Pohjoinen Villaluoto, Kotiluoto, Malkasaari, Neitsytsaari ja Pikku Niinisaari. Saarten kartoitukset tehtiin 14.5., 12.6., 21.8., 28.8. ja 10.9.2019. Alun perin tarkoituksena oli tehdä kaksi erillistä käyntiä alkukesästä ja loppukesästä niillä saarilla, joilla on keittokatos, käymälä tms. eli ajatuksena oli selvittää, missä määrin saarten käyttäjät aiheuttavat roskaantumista. Oletettavasti edellä mainitun kaltaiset saaret houkuttelevat enemmän käyttäjiä kuin saaret, joilla ei ole mitään palveluja. Tästä jouduttiin kuitenkin luopumaan aikataulusyistä eli jokaisella saarella käytiin vain kerran. Käyntien ajoittuminen sekä alku- että loppukesään antanee kuitenkin jonkinlaista käsitystä siitä, missä määrin kävijöiden tuomia roskaa kertyy kesän aikana. Tutkimukseen alun perin valituista saarista Pitkärivi jouduttiin jättämään pois, koska saarelle rantautuminen ei suunniteltuna päivänä onnistunut turvallisesti sääolosuhteiden vuoksi.

Saarten kartoitukseen käytettiin tutkimuksen tekijän omaa venettä itäisessä saaristossa ja Läntisellä Käärmeluodolla, kantakaupungin edustan saaret kartoitettiin ympäristöpalveluiden Buster-veneellä.

Kartta 1: Kartoitukseen valittujen saarten sijainti

Kukin saari kierrettiin saaren rantaviivaa myöten maaston suomien mahdollisuuksien puitteissa ja arvioitiin meriroskan kertymistä rannalle. Avoimilla paikoilla olevilla saarilla rantaa kartoitettiin laajemmalla alueella, koska myrskyjen aikana aallot huuhtovat tavaraa hyvinkin pitkälle rantaviivasta. Saarten sisäosissa käveltiin läpi isoimmat polut ja tutkittiin keittokatosten, nuotiopaikkojen, käymälöiden ja leiriytymispaikkojen ympäristöt. Varsinkin monilla ulkosaarilla on saaren keskiosassa hyvin tiheitä pensaita, joita ei voitu tutkia tarkemmin, mutta joihin on saattanut vuosien aikana kerääntyä paljonkin tuulten ja aaltojen tuomaa roskaa.

Kartoitus perustui silmämääräisesti hitaasti kuljettaessa havaittaviin roskeisiin. Systemaattisemmin ja tarkemmin tutkittaessa varsinkin rantasomerikoista ja kasvillisuuden peittämiltä alueilta löytyisi todennäköisesti lähes joka saarella nyt huomaamatta jääneitä roskeita, kuten hioutuneita lasinsiruja, muovinkappaleita, tupakantumppeja ym., joita ei nopealla silmäyksellä havaitse ja jotka ovat osin hautautuneina kivien, kasvien tai maa-ainesten alle.

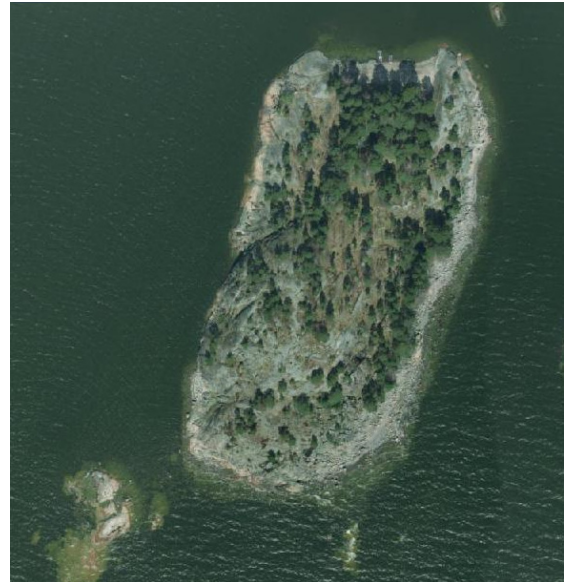
Roskaantuneimmat paikat dokumentoitiin valokuvin ja otettiin myös yleiskuvia saarista. Kunkin saaren osalta kirjattiin, minkä tyyppisiä roskeita saarelta löytyi. Roskan laadun perusteella voidaan arvioida jätteen alkuperää (rakennustyömaat, veneilijät / kalastajat, muut alukset, ...). Oletuksena oli, että kantakaupungin edustan saarilla (Tiirakari, Mäntykari, Taulukari, Abrahaminluoto, Viinakupu) sekä Pitkäluodolla voi löytyä läheisiltä aluerakentamistyömailta kulkeutunutta roskaa, kun taas palveluita (grillikatos, käymälä, laituri) tarjoavilla saarilla käyttäjät ovat voineet aiheuttaa roskaantumista, koska tällaisilla saarilla oletettavasti vietetään enemmän aikaa kuin muilla saarilla.

Roskaantuneisuuden arvioinnissa käytettiin suuntaa-antavasti seuraavaa asteikkoa:

- Erittäin roskaantunut: roskeita yli 20 kpl/m²
- Roskaantunut: roskeita 5-20 kpl/m²
- Hieman roskaantunut: roskeita alle 5 kpl/m²

3 Tutkitut saaret

3.1 Läntinen Käärmeluoto

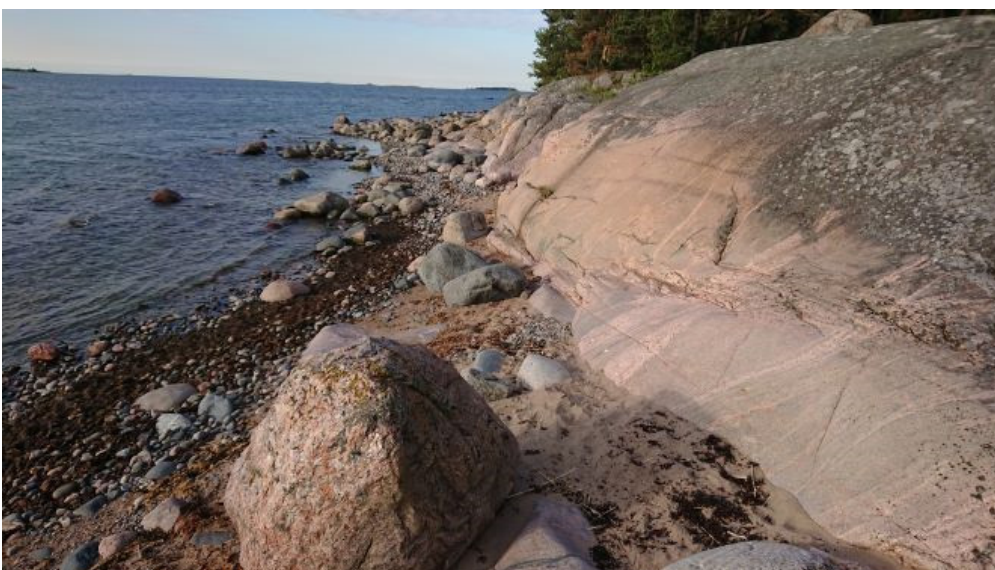
Yleistä:

Läntinen Käärmeluoto sijaitsee Lauttasaaren länsipuolella. Rannikkoa myötäilevä veneilyn runkoväylä kulkee saaren eteläpuolelta. Saaren eteläpuolen noin 18 metriin kohoavalta kalliolta avautuvat hienot näkymät avomerelle ja saaren itäpuolen syvä kallioranta mahdollistaa isompienkin veneiden rantautumisen. Lisäksi saaren pohjoisrannalla on matala sorapohjainen ranta, johon pienemmillä veneillä ja kanooteilla on helppo rantautua. Saarella on kävijöitä varten keittokatos ja kaksi käymälää, saarella on myös mahdollisuus telttailla. Helpon saavutettavuutensa ja edellä mainittujen tekijöiden perusteella saari on houkutteleva ja ilmeisen suosittu käyntikohde.

Saaren roskaantuneisuus:

Kartoitus saarella tehtiin 12.6.2019, jolloin veneilykausi oli jo jatkunut noin kuukauden. Saarella oli sen edellä mainitut vetovoimatekijät huomioon ottaen yllättävän vähän roskaa. Keittokatoksen, telttailuun soveltuvien paikkojen ja käymälän läheisyydessä todettiin vain yksittäisiä roskaa. Saaren rannoilla roskaa ei todettu juuri lainkaan. Saaren länsiranta on kallioinen, joten sille ei juurikaan kerry meren tuomaa roskaa. Etelä- ja itärannat ovat pääosin kivi-somerikkorantoja ja pohjoiskärjessä on suojainen hiekkaranta, mutta nämä ovat vallitseviin tuuliin nähden suojassa, joten niille ei näyttäisi kertyvän juurikaan meren tuomaa roskaa.

Yhteenvetona voi todeta saaren keittokatoksen, telttailuun sopivien paikkojen ja käymälän ympäristöjen olleen hieman roskaantuneita, muilta osin todettiin vain yksittäisiä roskaa.

3.2 Koirasaari

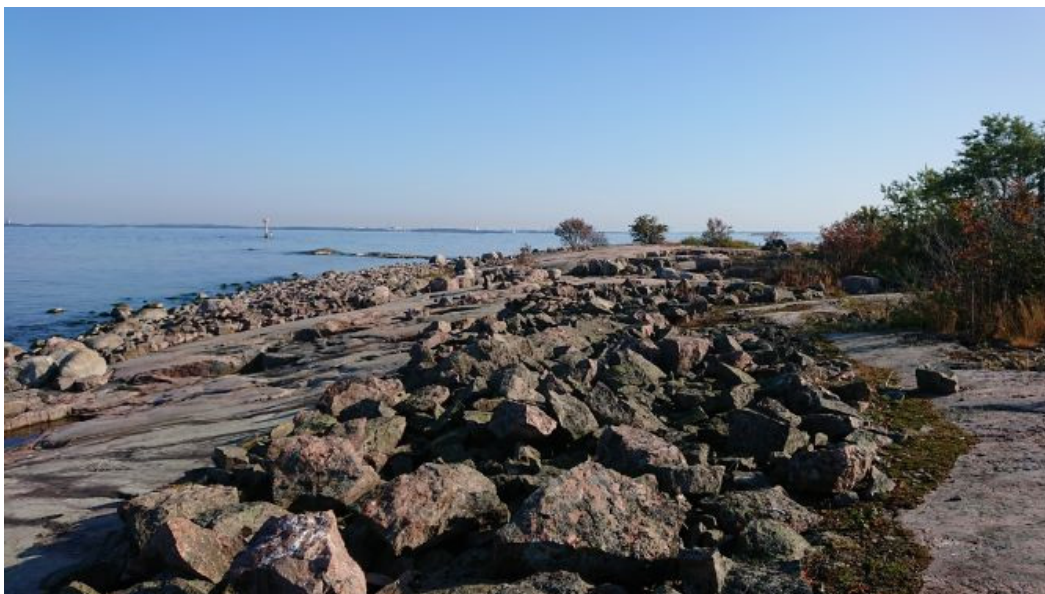
Yleistä:

Koirasaari edusti ainoana tutkituista saarista ulointa saaristoa: Se sijaitsee noin 7 km Lauttasaaren eteläkärjestä eteläkaakkoon Länsisatamaan johtavan laivaväylän länsipuolella. Saaren luoteis- ja pohjoisrannat ovat somerikkoa, muuten rannat ovat valtaosin meren huuhtomaa avokalliota. Saarella on myös ilmeisesti sodan aikana tehtyjä ampumasuojia ym. kivirakennelmia, joita varten saarta on louhittu. Saaren keskiosassa on pieni metsikkö, jonka keskellä on Merilinnustajat ry:n omistama tupa. Saarella vierailevat sen suojattomuuden vuoksi todennäköisesti lähinnä pienveneillä ja kanooteilla liikkuvat, mutta rantautuminen on mahdollista myös suuremmilla veneillä.

Saaren roskaantuneisuus:

Kartoitus saarella tehtiin 28.8.2019. Saaren luoteisosan kartoitus oli louhikkoisen maaston vuoksi haastavaa, oletettavasti louhikkoon on vuosien saatossa kasautunut enemmän roskaa kuin käynnillä havaittiin. Kaiken kaikkiaan saarella oli melko runsaasti sekä meren tuomaa roskaa että kävijöiden jättämiä roskaa. Saarella olevan majan lisäksi siellä näkyi merkkejä leiripaikoista, mm. grillipaikalla olevia rutilöitä ja keittovälineitä sekä iso, romahtanut pressu- ja lautaviritelmä. Saarella oli myös vanha metallinen roska-astia, joka oli täynnä jätteitä.

Yhteenvetona voi todeta saaren olleen paikoin roskaantunut, joskin osan roskista voi katsoa olevan käyttökelpoista tavaraa eli saarella käyvät linnustajat ja kalastajat mahdollisesti käyttävät edelleen grillipaikoilla olleita keittoastioita ja leiriytymistarvikkeita. Joka tapauksessa saarelle on vuosien saatossa kertynyt melko paljon sekä meren että kävijöiden tuomaa jätettä.

3.3 Tiirakari

Yleistä:

Tiirakari sijaitsee kantakaupungin edustalla noin kilometrin Pihlajasaarista eteläkaakkoon. Länsisataman väylä kulkee saaren länsipuolelta. Saari on lähes puuton kallioluoto, jonka rantaviivassa vuorottelevat avokalliot ja niiden väliin jäävät somerikkopainanteet. Saaren keskellä on kalliopainanteeseen syntynyt pieni lampare. Saarella ei sektoriloiston lisäksi ole muita rakennelmia. Saarella vierailevat sen suojattomuuden vuoksi todennäköisesti lähinnä pienveneillä ja kanooteilla liikkuvat, mutta rantautuminen on mahdollista myös suuremmilla veneillä.

Saaren roskaantuneisuus:

Kartoitus saarella tehtiin 21.8.2019. Saaren rantaviivan rikkonaisuus varsinkin mantereen puolella antoi aiheen olettaa, että sieltä voisi löytyä runsaastikin Jätkäsaaren meritäytöistä peräisin olevaa panoslanka –ym. jätettä, koska se on tutkituista saarista lähinnä Jätkäsaarta. Kartoituksessa havaittiin kuitenkin vain muutamia panoslangan pätkiä. Meren tuoman roskan määrä oli ylipäätään melko vähäinen. Sen sijaan saaren keskiosassa todettiin huomattavan paljon haulikon patruunahylsyjä, useita kymmeniä ja varsin laajasti eri puolilla saarta. Muillakin saarilla todettiin satunnaisia hylsyjä, mutta ei läheskään siinä määrin kuin täällä, mitä voi pitää yllättävänä ottaen huomioon saaren sijainnin melko lähellä mannerta.

Yhteenvetona voi todeta saaren olleen paikoin roskaantunut lähinnä kävijöiden jättämien jätteiden (erityisesti patruunahylsyt) vuoksi.

3.4 Mäntykari

Yleistä:

Mäntykari sijaitsee kantakaupungin edustalla noin kaksi kilometriä Pihlajasaarista etelään. Saari on luonnoltaan vaihteleva ulkosaari, jossa on sekä avoimia rantakallioita että suojaisia metsikköpainanteita saaren keskiosassa. Rantaviivassa vuorottelevat avokalliot ja niiden väliset somerikkopainanteet. Saaren eteläpuolen rantakalliossa on useita pieniä hiidenkirnuja. Saaren keskiosan metsikössä on lukittu vajarakennus, jonka käyttäjistä ei ole tietoa. Saarella vierailevat sen suojattomuuden vuoksi todennäköisesti lähinnä pienveneillä ja kanooteilla liikkuvat, mutta rantautuminen on mahdollista myös suuremmilla veneillä.

Saaren roskaantuneisuus:

Kartoitus saarella tehtiin 21.8.2019. Kartoituksessa todettiin Tiirakariin verrattuna vähän roskaantumista. Rannoilla lähinnä somerikoista löytyi paikoin meren tuomia roskia (myös yksittäisiä panoslankoja), mutta yllättävän vähäisessä määrin. Rannoilla oli tosin runsaasti kuivunutta rakkolevää, joka peittää tehokkaasti mahdolliset roskat. Vajarakennuksen ympäristössä oli jonkin verran puulevyjä ym. käyttökelpoisia tarvikkeita, joita ei voi luokitella jätteiksi. Kuriositeettina voidaan mainita myös saaren eteläosassa metsikön reunassa ollut hylkeen raato.

Yhteenvetona voi todeta saaren olleen paikoin hieman roskaantunut.

3.5 Viinakupu

Yleistä:

Viinakupu sijaitsee kantakaupungin edustalla noin 3,5 kilometriä Merisatamanrannasta etelään. Saari on pyöreä, lähes puuton luoto, jossa ei linjaviitan lisäksi ole muita rakennelmia. Rantaviiva on pääosin kalliota, pohjoisrannalla on pieni somerikko. Saarella vierailevat sen suojattomuuden vuoksi todennäköisesti lähinnä pienveneillä ja kanooteilla liikkuvat, mutta rantautuminen on mahdollista myös suuremmilla veneillä.

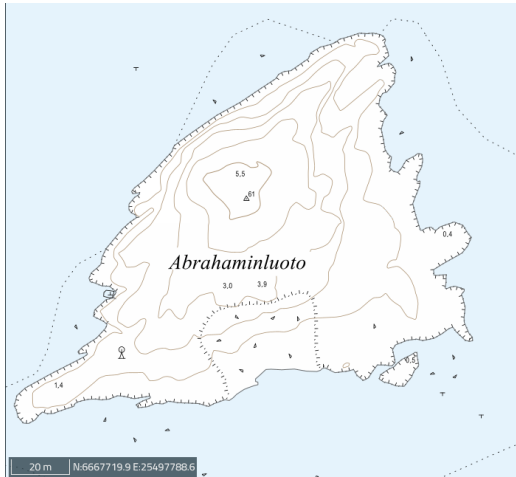
Saaren roskaantuneisuus:

Kartoitus saarella tehtiin 21.8.2019. Saarella todettiin vain yksittäisiä, todennäköisesti meren tai tuulen sinne kuljettamia roskia. Panoslankajätteitä ei havaittu ja kävijöiltä peräisin olevia roskia ei juurikaan todettu, mikä viittaa siihen, että saarella käy melko vähän ihmisiä. Tosin täälläkin oli pari itse rakenneltua nuotiopaikkaa, mutta niiden ympäristö oli verrattain siisti.

Yhteenvetona voi todeta saarella olleen vain yksittäisiä roskia eli sen voi todeta olleen siisti.

3.6 Abrahaminluoto

Yleistä:

Abrahaminluoto sijaitsee kantakaupungin edustalla noin 3,3 kilometriä Kaivopuiston rannasta etelään. Saari on puuton ja melko jyrkkärantainen kallioluoto, jonka ranta-viiva on pääosin avokalliota, etelärannalla on paikoin louhikkoa ja somerikkoa. Saarella ei sektoriloiston lisäksi ole muita rakennelmia. Saarella vierailevat sen suojattomuuden vuoksi todennäköisesti lähinnä pienveneillä ja kanooteilla liikkuvat, mutta rantautuminen on mahdollista myös suuremmilla veneillä.

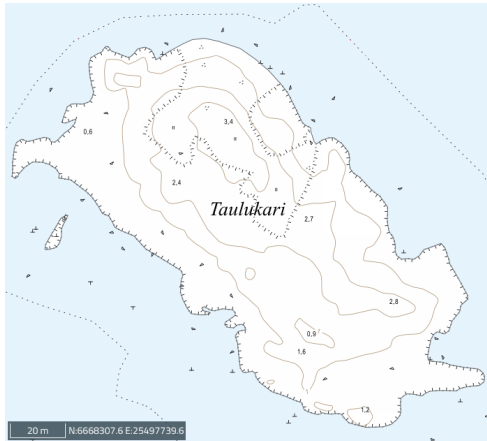
Saaren roskaantuneisuus:

Kartoitus saarella tehtiin 21.8.2019. Rantojen kallioisuuden vuoksi saarella todettiin vain jonkin verran roskia kallionhalkeamissa, painanteissa tms. suojaisissa paikoissa sekä parin omatekoisen nuotiopaikan läheisyydessä.

Yhteenvedona voi todeta saarella olleen yksittäisiä roskaantuneita pisteitä, mutta pääosin saari oli siisti.

3.7 Taulukari

Yleistä:

Taulukari sijaitsee kantakaupungin edustalla noin 2,8 kilometriä Kaivopuiston rannasta etelään. Saari on puuton kallioluoto, jonka rannat ovat pääosin somerikkoja tai kivikkoja. Saarella ei ole mitään rakennelmia. Saarella vierailevat sen suojattomuuden vuoksi todennäköisesti lähinnä pienveneillä ja kanooteilla liikkuvat, rantojen mataluus estää suurempien veneiden kiinnittymisen.

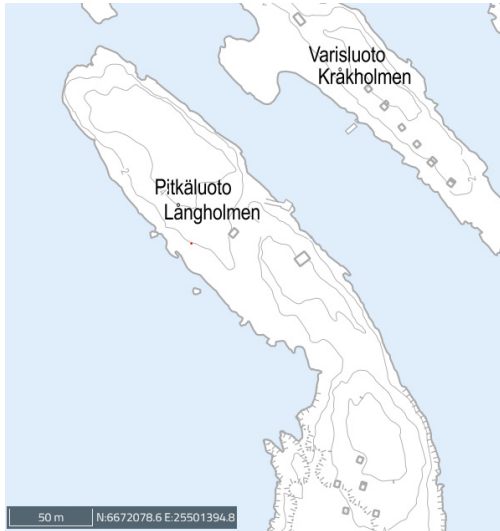
Saaren roskaantuneisuus:

Kartoitus saarella tehtiin 21.8.2019. Kartoituksessa todettiin melko paljon oletettavasti meren/tuulen tuomaa roskaa, mm. kalaverkko sekä rannalle ajautunut merimerkki, josta ilmoitettiin Meritaito Oy:lle sen pois noutamiseksi. Saarella oli yllättävän paljon isokokoista jätettä, kuten puisia kuormalavoja, puuparruja ja autonrengas, joista ei voi olla varma onko ne tuotu sinne tarkoituksella vai ovatko kulkeutuneet aaltojen tuomina. Mantereen puoleisella rannalla todettiin myös jonkin verran panoslankajätettä.

Yhteenvetona voi todeta saaren olleen kantakaupungin edustan saarista roskaantunein Tiirakarin ohella.

3.8 Pitkäluoto

Yleistä:

Pitkäluoto sijaitsee Laajasalon rakenteilla olevan Kruunuvuorenrannan asuinalueen eteläpuolella, vain kapea salmi erottaa sen Laajasalosta. Saari on nimensä mukaisesti pitkänomainen ja sen rannat ovat pääosin kallioiset, mutta kallioiden väliin jää pieniä kivi- ja sorapohjaisia poukamia. Saaren eteläosa on ilmeisesti pelastuslaitoksen henkilökunnan käyttöön vuokrattua mökkialuetta, pohjoisosa on yleisessä virkistyskäytössä. Saaren sijainti aivan Kruunuvuorenrannan rakennus- ja meritäyttöalueiden vieressä vähentää sen houkuttelevuutta veneilykohteena, joten tämän hetkiset käyttäjät lienevät pääasiassa saaren vuokramökkien asukkaita.

Kruunuvuorenrannan meritäyttöalue on 300-400 metrin etäisyydellä saaren länsirannasta.

Saaren roskaantuneisuus:

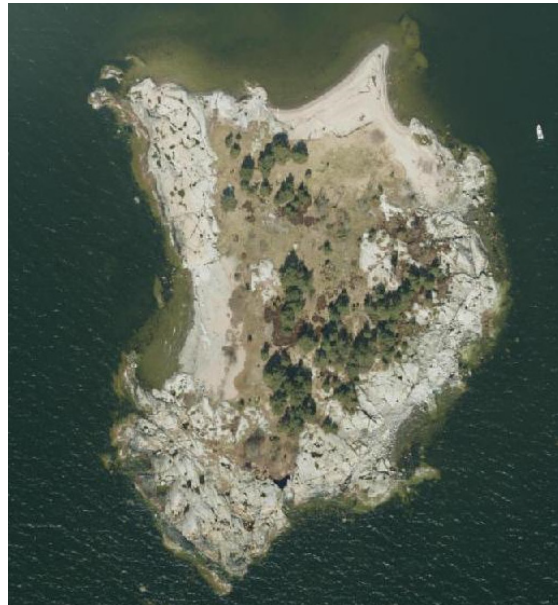
Kartoitus saarella tehtiin 12.6.2019. Kartoitus keskittyi saaren pohjoispäähän ja painottui ranta-alueelle, koska saaren keskiosa on monin paikoin pusikkoista ja vaikeakulkuista ja tärkein selvitettävä asia oli läheisten meritäyttöjen aiheuttama mahdollinen roskaantuminen.

Saaren länsiranta oli erittäin roskaantunut. Rannalla todettiin melko runsaasti panoslankajätettä, joka on suurella todennäköisyydellä peräisin läheisistä täyttöistä, vaikka täyttöaluetta ympäröikin puomi. Panoslankojen määrä ei kuitenkaan ollut läheskään niin suuri kuin aiemmin Pihlajasaaressa todetut määrät. Lisäksi länsirannalla todettiin runsaasti sinne vuosien saatossa ajautunutta roskaa. Saaren keskiosissa todettiin myös käyttäjien aiheuttamaa roskaantumista, kuten rikkoutuneita lasipulloja, ruokapakkauksia ym. Saaren itäranta on pääosin jyrkkää kalliota ja puut kasvavat aivan rannan tuntumassa, joten sitä ei voitu kartoittaa kovin perusteellisesti. Kartoitettujen alueiden osalta ei havaittu roskaantumista.

Yhteenvetona voi todeta saaren olleen erittäin roskaantunut nimenomaan saaren länsirannan osalta.

3.9 Hattusaari

Yleistä:

Hattusaari sijaitsee Vuosaaren eteläpuolella noin 2,5 km päässä Kallahdenniemen eteläkärjestä. Se kuuluu Kallahdenharjun soramudostumaan ja saaren pohjoisosassa onkin kaunis luonnonhiekkaranta, minkä vuoksi se on suosittu käyntikohde. Muilta osin rannat ovat avokalliota. Saaren keskiosa on tasaista hiekanummea, jossa on useita hyviä telttailupaikkoja ja vanhan talon betoniset perustukset. Saarella on käymälä ja useita omatekoisia nuotiopaikkoja. Saarta käyttänevät pääasiassa pienillä veneillä ja kanooteilla liikkuvat, mutta rantautuminen onnistuu myös isommilla veneillä.

Saaren roskaantuneisuus:

Kartoitus saarella tehtiin 12.9.2019. Saarella oli lähinnä yksittäisiä, pääasiassa kävijöiden jättämiä roskia (vaatteita, istuma-alusta ym.), itärannan rantakivikossa todettiin myös hieman todennäköisesti meren tuomaa roskaa. Lukuisien omatekoisten nuotiopaikkojen läheisyydessä todettiin myös hieman roskia. Saaren keskellä oli kaksi mustaa kiinni teipattua jätessäkkiä, joissa lienee ollut saaren kävijöiden sieltä keräämiä jätteitä.

Yhteenvetona voi todeta saaren olleen hieman roskaantunut, mutta havaitut roskat olivat pääasiassa yksittäisiä ja isoja, kävijöiltä unohtuneita esineitä. Saarella olleet jätessäkit tosin viittaavat siihen, että siellä olisi siivottu roskia pois.

3.10 Pihlajaluoto

Yleistä:

Pihlajaluoto sijaitsee aivan edellä kuvatun Hattusaaren vieressä sen koillispuolella. Saaren pohjoisosa on vuokrattu Suomenlahden uistelijat ry:lle, eteläosa on yleistä ulkoilualueutta. Saaren itäranta on kallioinen ja syvenee nopeasti, minkä vuoksi se on helppo ja suosittu käyntikohde isommillekin veneille. Saaren eteläkärjessä on myös hyviä leiriytymispaikkoja. Kävijöiden käytettävissä on muurattu avogrilli ja kaksi käymälää. Pitkänomaisen saaren keskiosa on metsäinen. Lounaan puoleinen ranta on matalaa kalliota ja kivikkoa.

Saaren roskaantuneisuus:

Kartoitus saarella tehtiin 14.5.2019. Saaren lounaisrannalla todettiin jonkin verran meren tuomia roskia, mutta yllättävän vähäisessä määrin ottaen huomioon rannan suojattomuuden ja avautumisen vallitsevien tuulten suuntaan. Saaren itärannalla ei todettu käytännössä lainkaan roskia johtuen sen kallioisuudesta. Myöskään saaren sisäosissa ei ollut yksittäisiä roskia lukuun ottamatta juurikaan roskaa, johtuen varmasti osittain tarkastuksen ajoittumisesta veneilykauden alkuun.

Yhteenvetona voi todeta saaren olleen yksittäisiä roskia lukuun ottamatta siisti.

3.11 Malkasaari

Yleistä:

Malkasaari sijaitsee Vuosaaren eteläpuolella Kallahdenselällä Ramsinniemen ja Kallahdenniemen välillä. Saaren puusto on mäntyvaltaista, sisäosassa on paljon pensaikkoa. Rannat ovat kivikkoa / soraa länsikärjen pientä avokalliota lukuun ottamatta. Saarella on useita laitureita ja se on helpon tavoitettavuutensa ja suojaisuutensa vuoksi suosittu ulkoilusaari. Saarella on mahdollisuus telttailla ja siellä on iso keittokatos ja kaksi käymälää. Saarella on myös Rastilan leirintäalueen alaisuudessa toimiva vuokrattava rantas sauna. Saaren keittokatosta käytetään myös talvella, koska alueella liikkuu (jäätilateen salliessa) paljon hiihtäjiä.

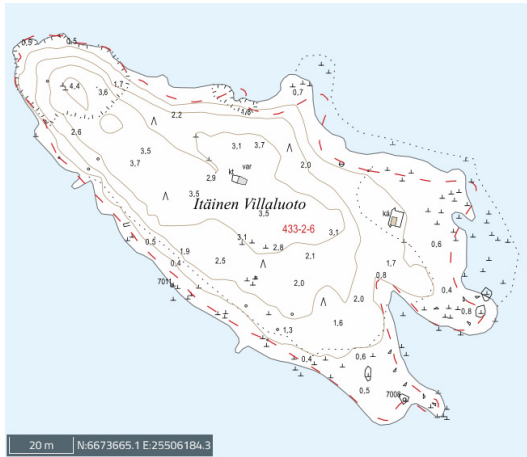
Saaren roskaantuneisuus:

Kartoitus saarella tehtiin 14.5.2019. Saaren rannoilla ei todettu juurikaan meren tuomia roskia saaren suojaisen sijainnin vuoksi. Sen sijaan sekä rannoilla että saaren sisäosissa todettiin melko paljon kävijöiden jättämiä roskia, vaikka veneilykausi oli vasta alkamassa. Saarella on useita omatekoisia nuotio- ja grillipaikkoja ja niiden ympäristössä oli pakkausjätteitä, vanhoja hiiligrillejä ym., joista osan voi katsoa olevan edelleen käyttökelpoista tavaraa (vrt. Koirasaari). Saaren sisäosassa on paljon pensaikkoa, johon roskat helposti takertuvat.

Yhteenvetona voi todeta saaren olleen monin paikoin roskaantunut ja roskaantumisen aiheutuneen lähes yksinomaan saaren käyttäjistä.

3.12 Itäinen Villaluoto

Yleistä:

Itäinen Villaluoto on pieni saari Kallahdenselän etelälaidalla noin 2 km Ramsin niemestä etelään. Saaren rannat ovat pääosin kivikkoa, itäkärjessä on pieni avokallio. Puusto on harvahkoa ja mäntyvaltaista. Saarella on uudehko laituri, joka on parantanut saaren tavoitettavuutta myös isommilla veneillä, koska rannat ovat pääosin matalia ja kivisiä. Saarella on keittokatos ja kaksi käymälää ja siellä on mahdollisuus teltailla. Saaren helpon saavutettavuuden vuoksi se on suosittu ulkoilusaari ja laiturin rakentaminen pari vuotta sitten on varmasti lisännyt sen käyttöä.

Saaren roskaantuneisuus:

Kartoitus saarella tehtiin 12.9.2019. Saaren rannoilla ei todettu juurikaan meren tuomia roskia saaren suojaisen sijainnin vuoksi. Sen sijaan kävijöiden jättämiä roskia oli paikoin runsaastikin, mm. keittokatoksen ympäristössä. Saarella on keittokatoksen lisäksi useita omatekoisia nuotiopaikkoja, joiden ympäristössä niin ikään todettiin roskia. Saaren ilmeisen runsaaseen kävijämäärään nähden se oli kuitenkin yllättävän siisti, vaikka kyseessä oli veneilykauden loppupuoli.

Yhteenvetona voi todeta saaren olleen paikoin roskaantunut ja roskaantumisen aiheutuneen lähes yksinomaan saaren käyttäjistä.

3.13 Pohjoinen Villaluoto

Yleistä:

Pohjoinen Villaluoto sijaitsee Kallahdenselän etelälaidalla noin 1,5 km Ramsin niemestä etelään. Puusto on harvahkoa ja saaren rannat ovat kivikkoisia. Saarella on uudehko laituri, joka on parantanut saaren tavoitettavuutta myös isommilla veneillä. Saarella on keittokatos ja käymälä ja siellä on mahdollisuus telttailla. Saaren helpon saavutettavuuden vuoksi se on suosittu ulkoilusaari ja laiturin rakentaminen pari vuotta sitten on varmasti lisännyt sen käyttöä.

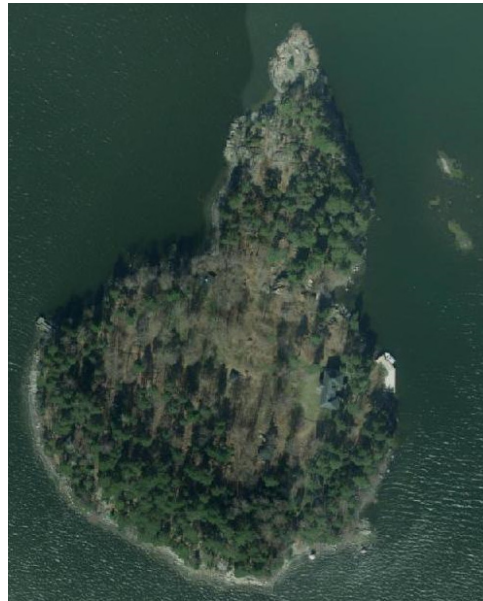
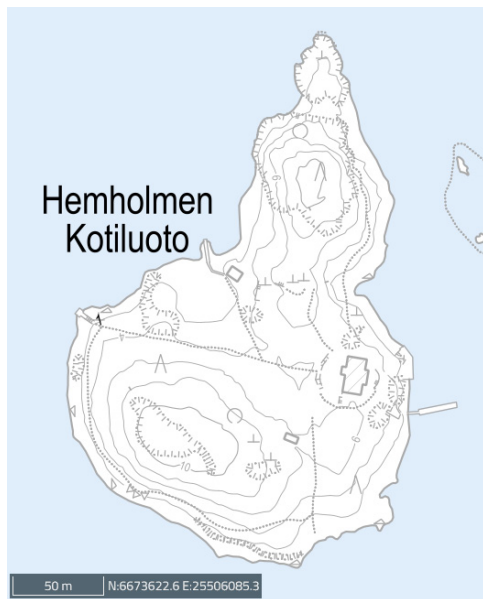
Saaren roskaantuneisuus:

Kartoitus saarella tehtiin 14.5.2019. Saaren rannoilla ei todettu juurikaan meren tuomia roskia saaren suojaisen sijainnin vuoksi. Tosin rantojen kivisyys vaikeutti mahdollisten roskien havaitsemista. Kävijöiden jättämiä roskia todettiin paikoitellen kohdallisesti, erityisesti keittokatoksen ja omatekoisten nuotiopaikkojen ympäristössä, mutta saaren helppoon saavutettavuuteen nähden roskia oli yllättävän vähän. Tosin kartoitus tehtiin veneilykauden alkuvaiheessa.

Yhteenvetona voidaan todeta saaren olleen paikoin hieman roskaantunut ja roskaantumisen aiheutuneen lähes yksinomaan saaren käyttäjistä.

3.14 Kotiluoto

Yleistä:

Kotiluoto sijaitsee Kallahdenselän etelälaidalla noin 2 km Ramsinniemestä etelään. Puusto on harvahkoa ja saaren rannat ovat pääosin kivikkoisia, mutta pohjoiskärjessä on avokalliota. Erikoisuutena voi mainita saaren keskiosassa olevan kookkaan siirtolohkareen, joka on tietävästi Helsingin suurin.

Saarella ei ole yleiseen käyttöön tarkoitettua venelaituria: Saarella oleva suojeltu rakennus ja sen yhteydessä oleva laituri on vuokrattu Helsingin Navigaatioseuralle ja Itä-Helsingin pursiseuralle. Reittiliikenteelle tarkoitettua laituria ei saa käyttää kiinnittymiseen. Saaren pohjoispään syvä kallioranta soveltuu kuitenkin myös isompien veneiden kiinnittymiseen. Kävijöitä varten on grillikatos ja kaksi käymälää sekä kaivo. Lisäksi saaren itärannalla on vuokrattava sauna uimalaitureineen.

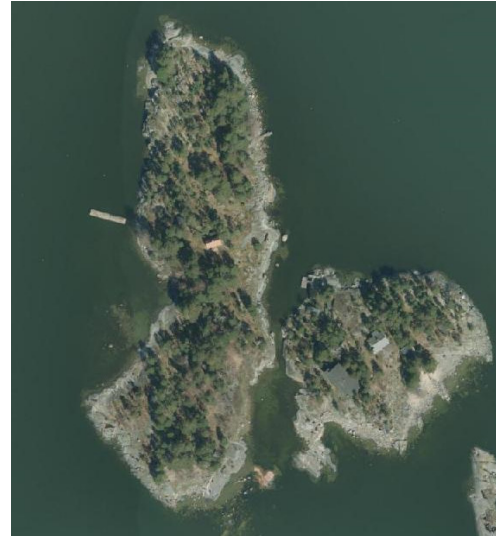
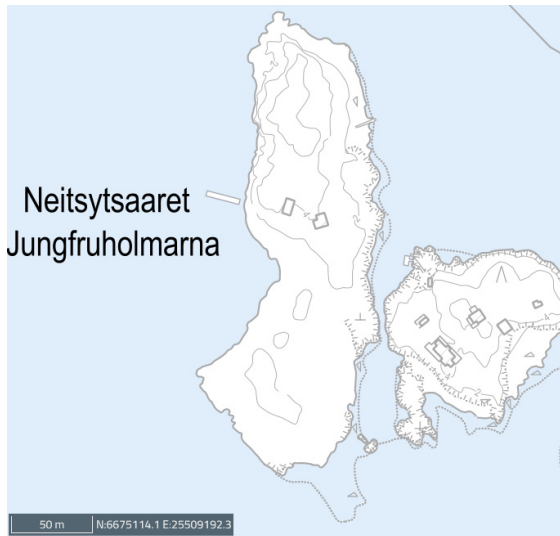
Saaren roskaantuneisuus:

Kartoitus saarella tehtiin 14.5.2019. Saaren rannoilla ei todettu juurikaan meren tuomia roskia saaren suojaisen sijainnin vuoksi. Tosin rantojen kivisyys vaikeutti mahdollisten roskien havaitsemista. Kävijöiden jättämiä roskia todettiin paikoitellen runsaastikin. Saaren keskiosassa, suojellun huvilarakennuksen ja vanhan vuorovenelaiturin välisellä alueella oli useampiakin "tunkioita", joissa oli risu- ja lehtijätteen lisäksi mm. pressu, käytöstä poistettu kiuas ym. jätteeksi luokiteltavaa tavaraa. Saaren etelä- ja pohjoispää sen sijaan olivat hyvin siistejä, mihin vaikuttanee se, että kartoitus tehtiin veneilykauden alkuvaiheessa.

Yhteenvetona voi todeta saaren olleen paikoin roskaantunut ja roskaantumisen aiheutuneen lähes yksinomaan saaren käyttäjistä.

3.15 Läntinen Neitsytsaari

Yleistä:

Läntinen Neitsytsaari sijaitsee Vuosaarenselällä Kallahdenniemen ja Uutelan välillä noin 1,5 km Aurinkolahdesta etelään. Saaren pohjoispään vanha päärakennus ja sauna on vuokrattu Helsingin kaupungin ammatillisten oppilaitosten venekerho ry:lle. Saaren eteläosa on yleistä ulkoilualueutta. Rannat ovat avokalliota tai kivikkoa, lou-naisranta on syvä ja mahdollistaa isompientkin veneiden kiinnittymisen. Puusto on harvahkoa ja mäntyvaltaista. Käyttäjiä varten on grillikatos. Saari on helposti saavu-tettavissa, mutta moni ei välttämättä tiedä saaren eteläosan olevan yleistä aluetta. Saaren grillikatosta käytettäneen myös talvella jäätilanteen salliessa.

Saaren roskaantuneisuus:

Kartoitus saarella tehtiin 14.5.2019. Saaren rannoilla ei todettu juuri lainkaan roskia, mutta grillikatoksen ympäristössä oli paikoin runsaastikin roskia. Itse katos oli kuiten-kin siistissä kunnossa. Saaren yleisessä käytössä oleva alue on pinta-alaltaan varsin pieni.

Yhteenvetona voi todeta saaren olleen paikoin roskaantunut ja roskaantumisen ai-heutuneen yksinomaan saaren käyttäjistä.

3.16 Pikku Niinisaari

Yleistä:

Pikku Niinisaari sijaitsee Vuosaaren sataman edustalla Skatanselän etelälaidalla, noin kilometri Uutelasta itään. Saaren etelä- ja pohjoisosat ovat yksityisaluetta. Saaren keskiosassa on kaunis etelään avautuva luonnonhiekkaranta ja sen ympärillä avokallio- ja kivikkorantaa. Koillispuolen ranta on kivikkoinen ja sen editse kulkee Vuosaaren satamaan johtava väylä. Saaren sisäosat ovat paikoin hyvinkin tiheää luonnontilaista metsää.

Saarella ei ole ulkoilijoille tarkoitettuja palveluita ja yleisen alueen rannat ovat pääosin matalia, minkä vuoksi rantautuminen onnistuu lähinnä pienillä veneillä. Lisäksi saarella olevien lukuisten mökkien vuosi verrattain harva tiennee saaren keskiosan olevan yleistä aluetta, minkä vuoksi saaren ulkoilukäyttö lienee jokseenkin vähäistä eli yleisen alueen käyttäjät ovat pääasiassa saaren mökkiläisiä.

Saaren roskaantuneisuus:

Kartoitus saarella tehtiin 14.5.2019. Saaren ilmeisen vähäisen yleisen virkistyskäytön vuoksi ei todettu juurikaan kävijöiden jättämiä roskia eikä esim. omatekoisia nuotiopaikkoja, joita oli kaikilla muilla saarilla. Sen sijaan etelärannan poukामीin on vuosien saatossa kertynyt hyvinkin runsaasti meren tuomaa suurempaa ja pienempää roskaa. Etelärannalla luonnonhiekkapoukaman länsipuolisella alueella myös kauempaa rantaviivasta löytyi huomattavan paljon sekä pieniä että suurempiakin roskia, joista on vaikea sanoa ovatko ne myrskyjen sinne heittämiä vai saaren mökkiläisten tai muiden kävijöiden aikojen kuluessa jättämiä. Joka tapauksessa voi todeta, että jätteet ovat kertyneet saarelle hyvinkin pitkän ajan kuluessa, koska osa isommistakin esineistä oli jo lähes kokonaan karikkeen tai meren tuoman orgaanisen aineksen peitossa.

Luonnonhiekkarannan siisteyden perusteella voi olettaa saaren mökkiläisten siivoavan omatoimisesti ko. rantaa, koska sille oletettavasti myös kasaantuu paljon meren tuomaa jätettä. Tähän viittaavat myös aiempien käyntien empiiriset havainnot harjausjäljistä rantahiekassa.

Yhteenvetona voi todeta, että saaren eteläranta oli paikoitellen roskaantunut ja osa roskista lienee meren tuomia ja osa saaren käyttäjien paikalle jättämiä. Roskat ovat kertyneet hyvin pitkän ajan kuluessa.

4 Johtopäätöksiä

Kartoitukseen valittujen saarten voi sanoa edustavan varsin hyvin Helsingin edustan saaristoa ja erityyppisiä ulkoilusaaria. Käyttäjien kesän aikana aiheuttaman roskaantumisen arviointi jäi suunnitellun toisen tarkastuskierroksen pois jäämisen vuoksi vähäiseksi ja perustuu ainoastaan siihen, että osa saarista kartoitettiin kauden alussa ja osa lopussa. Havaintojen perusteella voidaan kuitenkin todeta, että varsinkin helposti tavoitettavilla saarilla kävijät aiheuttavat roskaantumista, mutta roskaantumista todettiin myös ulommilla saarilla. Roskaantuminen oli kuitenkin yllättävän vähäistä ottaen huomioon mantereella todetut roskamäärät sekä se tosiseikka, että kartoitettavilla saarilla ei enää ole jätehuoltoa. Kohteina olleiden saarten tavoitettavuus ainoastaan omalla veneellä rajaa käyttäjäkuntaa huomattavasti.

Kävijöiden aiheuttaman roskaamisen erityistapauksena on mainittava Tiirakarilla todettu runsas haulikonhylsyjen määrä. Myös muut samalla alueella kartoitetut saaret ovat linnustussaaria, mutta niillä havaittiin vain yksittäisiä hylsyjä.

Meren tuomaa roskaa havaittiin eniten avoimilla paikoilla olevilla saarilla kantakaupungin edustalla ja myös paikoin itäisessä saaristossa, jossa muuten todettiin varsin vähän meriroskaa. Roskan kertymiseen vaikuttaa havaintojen perusteella suuresti rannan topografia, mikä oli oletuksenakin: suojaisiin ja kivikkoisiin rantoihin kertyy helposti roskaa. Muutamilla syrjäisemmillä tai vähemmän tunnetuilla ulkoilusaarilla meriroskaa ja myös kävijöiden jättämää roskaa oli selvästi kertynyt hyvin pitkän ajan kuluessa. Tulkinnanvaraista on missä määrin erilaiset omatekoiset nuotiopaikat oheisvarusteineen (ritilät ym.), pressut tai tilapäisrakennelmiin käytettävät lankut tai puulevyt ovat jätettä. Tällaisten tavaroiden suoma mahdollisuus suojan rakentamiseen tai tulen tekemiseen ulkosaaristossa voi olla korvaamaton apu merihätään joutuneelle. Ympäristönsuojelulliselta kannalta tällaisen tavaran siivoamisen pois saarilta on kuitenkin perusteltua, koska tuuliolosuhteiden vuoksi ne voivat levitä ympäristöön.

Tutkimuksen yksi tarkoitus oli selvittää meritäytöistä louheen seassa mereen joutuneen panoslanka- ym. jätteen leviämistä täyttöalueiden läheisyydessä oleville saarille. Kantakaupungin edustan tutkituissa saarissa tällaista jätettä havaittiin yllättävän vähän siihen nähden, millaisia määriä sitä on aiemmin todettu esimerkiksi Pihlajasaarissa. Tosin suurimmat Jätkäsaaren täytöistä peräisin olevan jätteen kasautumiset rannoille todettiin jo muutamia vuosia sitten, joten näille saarille mahdollisesti kulkeutuneet panoslanka- ym. jätteet ovat todennäköisesti suurelta osin huuhtoutuneet myrskyjen mukana takaisin mereen. Joka tapauksessa useimmilla näistä saarista todettiin jonkin verran meritäytöistä peräisin olevaa jätettä. Merkittävin tällaisen jätteen kertymäpaikka oli kuitenkin Pitkäluoto, jonka länsirannalla todettiin huomattavia määriä panoslankajätettä. Ko. rannan yleisen roskaantuneisuuden vuosi on mahdollista, että osa sinne kertyneistä panoslangoista on kulkeutunut kauempaa, mutta valtaosa on todennäköisesti peräisin viereiseltä Kruunuvuorenrannan työmaalta.

Saarten ylläpidosta ja siivouksesta vastaa Pikku Niinisaarta lukuun ottamatta kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan liikuntapalvelut. Sieltä saadun tiedon mukaan tutkituista

saarista Koirasaarta, Tiirakaria, Mäntykaria, Viinakupua, Abrahaminluotoa, Taulukaria ja Pitkäluotoa siivotaan lähinnä siivouksen tarpeesta tehtävien ilmoitusten perusteella. Läntistä Käärmeluotoa, Hattusaarta, Pihlajaluotoa, Malkasaarta, Itäistä ja Pohjoista Villaluotoa, Kotiluotoa ja Läntistä Neitsytsaarta siivotaan viikoittain, mutta siivous keskittyy keittokatosten, käymälöiden ym. rakenteiden läheisyyteen. Keväisin tehdään kuitenkin perusteellisempi katselmus näillä saarilla ja sen yhteydessä mm. siivotaan roskia laajemmalla alueella. Liikuntapalveluiden mukaan roskaantuminen on vähentynyt sen jälkeen, kun jätteasiat saarilta poistettiin: Aiemmin jätteastioiden luokse jätettiin jopa kalusteita ym. ilmeisesti muilta saarilta tuotua tavaraa.

Pikku Niinisaaren yleisten alueiden ylläpidosta on epäselvyyttä, koska se ei liikuntapalvelujen mukaan kuulu heille, mutta ei myöskään kaupunkiympäristön toimialan yleiset alueet -yksikölle.

5 Toimenpide-ehdotuksia

Kartoituksessa todettiin useita saaria, joihin on selvästi kertynyt sekä meren että käyttäjien tuomaa jätettä pitkältä ajalta. Tällaisia saaria ovat Koirasaari, Tiirakari, Taulukari, Pitkäluoto ja Pikku Niinisaari. Näillä saarilla olisi tarpeen tehdä perussiivous, jonka jälkeen voitaisiin tehdä esimerkiksi vuoden päästä seurantakartoitus ja havainnoida, minkä verran roskaa saarille kertyy vuoden aikana. Ylipäätään kaikissa saarissa olisi paikallaan tehdä ainakin muutaman vuoden välein siivouskierros, jotta roskaa ei pääse kertymään. Suojattomilta ulkosaarilta ja -luodoilta roskat myös huuhtoutuvat helposti takaisin mereen, minkä vuoksi meriroskan kokonaismäärän vähentämisen kannalta saarten siivous olisi perusteltua.

Havaintojen perusteella on myös syytä selvittää Kruunuvuorenrannan meritäyttöalueen suojausten riittävyys, koska viereiselle Pitkäluodolle on mitä ilmeisimmin ajautunut sieltä peräisin olevaa jätettä. Saaren siivouksen jälkeen voidaan arvioida missä määrin rannalle jatkossa kertyy meritäytöstä peräisin olevaa jätettä. Mikäli jätettä edelleen kertyy ja täyttöalueen suojausta ei saada parannettua, tulee ko. rannan ja tarvittaessa muidenkin lähirantojen siivousta tehostaa.

Pikku Niinisaaren osalta on tarpeen sopia vastuista saaren ylläpidon suhteen.

Kuvailulehti

Tekijä	Petri Puttonen
Nimike	Selvitys Helsingin merialueen saarten roskaantuneisuudesta
Sarjan nimike	Helsingin kaupungin kaupunkiympäristön aineistoja
Sarjanumero	2019:17
Julkaisuaika	2019
Sivuja	42
ISBN	978-952-331-711-6
ISSN	2489-4257 (verkkojulkaisu)
Kieli, koko teos	Suomi
Kieli, yhteenveto	Suomi

Tiivistelmä:

Helsingin edustan saarten roskaantuneisuutta selvitettiin kesällä 2019 16 eri saareen kohdistuneilla tarkastuskäynneillä. Projektin tarkoituksena oli selvittää paitsi saarten roskaantuneisuutta yleensä myös sitä, onko roskaantuminen aiheutunut saarten käyttäjistä vai meren mukanaan tuomasta jätteestä. Meren tuoman jätteen osalta tavoitteena oli selvittää lisäksi, missä määrin ranta-alueiden suuret uudisrakentamiskohteet ovat aiheuttaneet roskaantumista niitä lähellä olevilla saarilla.

Kohteiksi valittiin pieniä Helsingin kaupungin omistamia ulkoilusaaria, joihin ei ole tie- tai vuoroveneyhteyttä, koska tällaisten saarten roskaantuneisuutta ei aiemmin ollut selvitetty. Saarista valtaosa sijaitsee kantakaupungin edustalla olevalla merialueella ja itäisessä saaristossa. Kartoitukset tehtiin viitenä eri päivänä 14.5.-12.9.2019. Kartoitus tapahtui kiertämällä kussakin saareissa tai tutkittavassa saaren osassa ranta-alue, tärkeimmät polut sekä mahdollisten käyttäjiä palvelevien rakennusten (keittokatokset, nuotiopaikat, käymälät) lähialueet ja havainnoimalla silmämääräisesti roskien määrää. Roskien laadun perusteella voitiin tehdä arvioita jätteen alkuperästä: Esimerkiksi joillakin saarilla havaittu panoslankajäte on suurimmalla todennäköisyydellä peräisin uudisrakennusalueiden meritäytöissä käytetystä louheesta.

Kartoituksen perusteella yksi saarista oli erittäin roskaantunut ja roskat olivat selvästi kertyneet hyvin pitkän ajan kuluessa. Muillakin saarilla havaittiin paikoitellen tällaisia alueita, joille roskaa oli kertynyt pitkän aikaa. Liikuntapalveluilta saadun tiedon mukaan saaria, joissa on käyttäjille tarkoitettuja rakennuksia (keittokatos, käymälä ym.) huolletaan ja tarpeen mukaan siivotaan viikoittain, mutta muilla saarilla käydään vain ilmoitusten perusteella. Tämä näkyi myös kartoituksessa, koska viikoittain huollettavat saaret olivat pääosin varsin siistejä, joskin niilläkin näkyi paikoin käyttäjien aiheuttamaa roskaantumista. Millään tutkituista saarista ei ole enää jäteastioita, mikä on liikuntapalveluiden mukaan vähentänyt roskaantumista.

Selvityksen perusteella saarissa, jotka eivät ole säännöllisen ylläpidon piirissä, olisi syytä tehdä perussivous sinne vuosien saatossa kertyneiden jätteiden poistamiseksi. Tämän jälkeen saaret voitaisiin tarkastaa uudelleen jonkin ajan kuluttua ja arvioida, miten paljon sinne on tänä aikana kertynyt jätteitä. Sen perusteella voitaisiin arvioida, kuinka useasti kullakin saarella on tarpeen tehdä siivous.

Avainsanat: saaristo, ulkoilusaaret, roskaantuminen, jätehuolto, meriroska, meritäytöt.